

UVODNA REČ

U senci rasprave o novim
uslovima

Nada Budimović

Kandidatura i decentralizacija

Izostanak statusa kandidata za ulazak u Evropsku uniju, ili bar njegovo odlaganje, izvesno neće proći bez posledica po mnoge demokratske procese koji su u Srbiji, iako presudno važni za razvoj države i život njenih građana, nažalost, često motivisani pre svega ispunjavanjem uslova za evropske integracije. Ovim dana malo se o tome govori, možda i zbog činjenice da se iščekuje najavljeni februar kada će se pitanje kandidature Srbije ponovo naći pred članicama EU, ali i zbog rasprava o eventualnim novim uslovima i "crvenim linijama" preko kojih Srbija (ne) može preći.

Činjenica da nismo ostvarili status kandidata neće doprineti ni procesima decentralizacije i regionalizacije, utoliko pre što je i dosadašnji tempo ovih

procesu pokazivao izvestan nedostatak stvarne političke volje da se ozbiljnije otvore. Tom tempu ne ide na ruku ni okolnost da je kao najčešći argument u korist decentralizacije, a naročito regionalizacije, istican podatak o "prolaznosti" regionalnih projekata i regionalne saradnje u pristupu evropskim fondovima. Naravno, on nije bez značaja, ali je ipak, samo jedan u nizu razloga, a većina ih se tiče unutarnjih kapaciteta za razvoj lokalnih zajednica i regiona u Srbiji, zbog kojih se ne bi smelo zastajati na putu sistemskih reformi u pravcu decentralizacije.

U ovoj maloj skici "decentralizacionih prilika" ne treba zaboraviti da ni predstojeći izbori u Srbiji, u kojima, decentralizacija definitivno neće biti u vrhu prioriteta predizbornih programa, nisu "prijateljska okolnost", te da će se suštinska nespremnost za odricanje od dela centralizovane političke moći od strane političkih elita maskirati aktuelnim "gorućim" pitanjima srpske politike.

Ohrabrujuća je, međutim, činjenica da je, koliko god spor i nevoljan, proces decentralizacije nezaustavljiv i da je, kao izbor za budućnost lokalnih zajednica, već solidno ukorenjen u svesti građana. Sve češće objavljivane statistike koje oslikavaju razlike u ekonomskom,

kulturnom, obrazovnom i svakom drugom segmentu, a pre svega razlike između potencijala i realnog stanja u kojima se život odvija u lokalnim sredinama, nesumnjiva su potpora takvim raspoloženju stanovnika većeg dela Srbije.

Pomenimo, za ovu priliku samo jedan od ovih pokazatelja. Prema statističkim podacima koji, doduše, datiraju pre izmena Zakona o finansiraju lokalnih samouprava, u Srbiji se na rashode opština troši svega oko 7 odsto bruto društvenog proizvoda. Primera radi, taj procenat se u Danskoj kreće oko 33, Švedskoj 25, Finskoj i Španiji 20, Holandiji 16, a Italiji 15.

"Nivo rashoda odražava broj društveno i ekonomski bitnih funkcija koje su prenete na lokalni nivo i se obavljaju na tom nivou. Što je udeo rashoda lokalne samouprave veći, to je lokalna samouprava važnija za sveukupno funkcionisanje političkog sistema i za društvo u celini", zaključak je studije o evropskim modelima decentralizacije profesora Harald Balderseima. On, međutim, naglašava i da, kada je reč o izvorima sredstava koja se troše u lokalnim samoupravama, prema postojećim evropskim modelima, važnost lokalne samouprave u jednom sistemu nije u direktnoj korelaciji sa oslanjanjem na sopstvene finansijske izvore.

O značaju lokalne samouprave u jednom političkom sistemu, dosta govore i nadležnosti koje ona ima, a u većini skandinavskih zemalja, uz funkcije lokalnih samouprava, uz one standardne kao što su ulice, vodovod, građevinske dozvole, urbanizam, upisani su i obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita, pa i rad policije, a profesor Balderseim ističe i da se, na primer, Danska i Švedska izdvajaju i kao zemlje koje kombinuju veliki značaj lokalne samouprave sa relativno visokim stepenom njene finansijske nezavisnosti u smislu da se lokalna samouprava finansira iz sopstvenih izvora.

INTERVJU: JUGOSLAV
STAJKOVIĆ, PRESED-
NIK OPŠTINE ALEKSAN-
DROVAC

..... 2

AKTUELNO: JAČANJE
LOKALNIH SAMOUPRAVA
KROZ PROGRAM USAID-
A ZA PROMOCIJU ZAPOŠL-
JAVANJA MLADIH

.....3

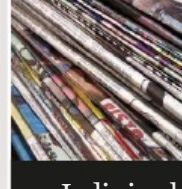
JEZIK BROJKI: ŽITELJ
BOGATIĆA PET PUTA
SIROMAŠNIJI OD ŽITELJA
BEOGRADA

.....3

PULS SRBIJE: DA LI
BISTE OTIŠLI IZ SVOG
GRADA UKOLIKO VAM SE
PRUŽI PRILIKA I
ZAŠTO?

.....3

DRUGI PIŠU: DANAS, RS,
BLIC ONLINE

.....4

Jedinice lokalne samouprave

jesu opštine, gradovi i grad Beograd, prema važećem Zakonu o lokalnoj samoupravi, donetom 2007. godine. Teritorija i sedište jedinice lokalne samouprave određuje se zakonom. Takođe, opštine i gradovi se osnivaju i ukidaju zakonom. Osnivanju i ukidanju jedinica lokalne samouprave prethodi referendum na teritoriji te jedinice lokalne samouprave. Kriterijumi za osnivanje jedinice lokalne samouprave predviđeni su zakonom kojim se uređuje lokalna samouprava. Najviši pravni akt jedinice lokalne samouprave jeste statut (statut lokalne zajednice). Statutom grada može se predvideti da se na njegovoj teritoriji osnuju dve ili više gradskih opština. Položaj grada Beograda uređen je posebnim Zakonom o glavnom gradu. Zakonom o teritorijalnoj organizaciji predviđeno je da u Re-

publici Srbiji ima ukupno 174 jedinice lokalne samouprave: 24 grada i 150 opština. Jedinica lokalne samouprave ima svojstvo pravnog lica.

nivou Republike. Ja to zovem su-manutom tezom koja direktno ugrožava izraženu volju građana da sami biraju predstavnike na lokalnom nivou, jer takav diktat vodi u diktaturu, a nadam se da je ona prevaziđjena u 21. veku. U

Srbiji je, nažalost, partokratija, ključni oblik upravljanja i upravo je taj nepravilan razvoj u zemlji dobrim delom i nastao zato što se sredstva usmeravaju po političkom nahodjenju, a ne po realnim potrebama i uz sagledavanje resursa na svakom pedlju teritorije.

***Da li mislite da je Srbija centralizovana zemlja i u kojoj meri?**

- Mislim da je Srbija jedna od najviše centralizovanih zemalja u Evropi i taj

visoki stepen centralizacije, koji je nastao 90-tih godina, i dalje je veoma snažan, iako se svi deklarativno zalažu za decentralizaciju. Pogubna politika jake centralne vlasti ogleda se, pre svega, u tome da je Srbija zemlja sa dramatičnim disbalansom u razvoju, nepravilnim demografskim kretanjima stanovništva, što pokazuju i najnoviji podaci popisa, i da često u jedinicama lokalne samouprave građani ne mogu

da ostvare svoja elementarna građanska prava. Sve neuspehe u ovako jako centralizovanoj državi, oni koji, inače, meritorno odlučuju o decentralizaciji, prebacuju na lokalne samouprave, a da nemamo ni tačno definisane nadležnosti šta je to što treba da rade organi jedinice lokalne samouprave, a šta organi centralnih vlasti.

***Jedan ste od predsednika opština koji su potpisali peticiju za decentralizaciju. Zasto?**

- Ja sam jedan od prvih predsednika opštine u Srbiji koji su potpisali peticiju. To nisam uradio kao političar, već kao čovak koji oseća velike probleme zbog ovako centralizovane države. Mislim da opštine u Srbiji vapse za decentralizacijom, ali da to niko u centralnoj vlasti stvarno ne čuje.

***Na čelu ste jednog lokalnog političkog pokreta. Kako, sa te pozicije, ocenjujete pitanje decentralizacije političkih partija u Srbiji?**

- Na čelu sam Pokreta za Župu i u Aleksandrovcu je Pokret za Župu na vlasti, ali su političke partije koje su na vlasti na republičkom nivou pokušale da pritiscima promene vlast u Aleksandrovcu, zastupajući jednu posve pogrešnu tezu da vlast u opštinama mora po vertikali da bude ista kao na

***Sa kojim se konkretno problemima opština Aleksandrovac suočava zbog centralizovanog sistema upravljanja?**

-Kao i sve druge, i opština Aleksandrovac je imala mnogo problema oko realizacije određenih projekata. Mi svake godine kod ministarstva za NIP konkuriramo sa 20-tak projekata, ali se odobri jedan ili nijedan. Osim toga, imamo primere da ministri dolaze, posećuju svoje partijske centrale i u medijima govore sa ministarske

pozicije, a da se ne javljaju oficijelnom opštinskom rukovodstvu koje je narod izabrao, što bi bilo nonsens za svaku zemlju. Osnovni problem je taj što su stvaranjem jake centralne vlasti opštinama uzeta prava, a ostavljeni problemi. Još uvek nema valjanih kriterijuma na osnovu kojih se izračunava stepen ekonomske razvijenosti lokalnih samouprava i prava koja po tom osnovu treba da ostvaruju, pa i prava na raspodelu

transfernih sredstava jedinicama lokalne samouprave, naročito kada su u pitanju nenamenski transferi. Zakonom o finansiranju lokalnih samouprava predviđeno je da 1,7 odsto BDP bude opredeljeno za nenamenske transfere. Taj zakon ne poštuju ni oni koji su ga donali. Suština je u tome da se i dalje sredstva prema lokalnim samoupravama usmeravaju u zavisnosti od naklonosti ministarstava prema odred-

jenim političkim opcijama. Tako se dešava da se neki projekti u lokalnim samoupravama realizuju preko političkih partija umesto preko legalno izabranih organa. Izgradnja internata u Aleksandrovcu je konkretan primer gde je prilikom opredeljivanja sredstava Ministarstvo prosvete potpuno zaobišlo legitimne organe Opštine.

***Medju manjim opštinama u Srbiji postoji neslaganje oko efekata izmena Zakona o finansiranju lokalnih samouprava.**

Kakva su iskustva Aleksandrovcu?

- Mi smo se obradovali kada su usvojene izmene zakona prema kojima je, umesto 40 odsto, jedinicama lokalne samouprave pripalo 80 odsto poreza na zarade. Ali su nam istog momenta za, praktično isto povećanje, umanjeni transferi, tako da je efekat te izmene u našoj opštini potpuno anuliran.

***Kakve efekte očekujete od Zakona o javnoj svojini?**

- Ne očekujem mnogo koristi. Mislim da je taj zakon dosta nedorečen i moj prvi utisak da je više donet "pro

forme", radi ispunjenja nekih međunarodnih obaveza. Normalno je da jedinicama lokalne samouprave treba vratiti resurse kao što su šume, vode, normalno bi bilo da one ubiraju prihode od tih dobara, ali se to nije dogodilo. Šume i dalje pripadaju Srbi-jašumama, pa, na primer, ako treba da se na jednom aru šumskog zemljišta postavi neki trafo ili bazen, moramo da čekamo i po dve godine na odobrenje od Srbijašuma. Tu imamo dosta problema, a ovaj zakon ih neće rešiti.

***Koja su još, po vašem mišljenju, ključna pitanja decentralizacije u Srbiji?**

- Suština decentralizacije za koju se ja zalažem jeste stvaranje uslova da građanin može da ostvari sva svoja prava u jedinici lokalne samouprave, a

to znači i pravo na zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, informisanje, kulturu,

bolji život, lokalnu infrastrukturu i mnoga druga. Smatram, takođe, da proces decentralizacije mora da prati i proces depolitizacije. Ta dva procesa moraju da se odvijaju zajedno i da im prethodi promena izbornog zakona, jer postojeći, proporcionalni, stvara partokratiju, a narodni predstavnici se ovakvim izbornim sistemom otuđuju

od građana koji su ih birali. Oni, posle izbora, ne slušaju građane već svoje partijske centrale koje im diktiraju kako treba da se ponašaju. Mislim da je od suštinske važnosti da se proporcionalni izborni sistem zameni većinskim. Građani treba neposredno da biraju svoje predstavnike, i poslanike i odbornike, jer, ako bi bili neposredno izabrani, oni bi se zalagali za autentične interese svoje, uvažavajući i probleme drugih sredina.

Jezik brojki: Žitelj Bogatića pet puta siromašniji od žitelja Beograda

Budžetski prihodi opština i gradova u Srbiji u 2011 od 71 milijarde do 54 miliona dinara

Činjenica je da se ovako velike razlike u budžetima baziraju i na velikim razlikama u broju stanovnika, ali kada se iznosi uporede sa brojem stanovnika, dobija se podatak da je, na primer, žitelj Bogatića pet puta siromašniji od žitelja Beograda. Naime, prihod po glavi stanovnika u Beogradu iznosi 45,1 milion dinara, dok je u Bogatiću on najmanji i iznosi 9,7 miliona. Prema ovim pokazateljima, samo četiri lokalne samouprave u Srbiji (osim Beograda još Novi Sad, Lajkovac i Čajetina), imaju prihod po glavi stanovnika veći od 30 miliona dinara, dok je u 80 opština od ukupno 145, taj iznos manji od 15 miliona.

Beograd: 71 milijarda
Niš i Novi Sad: više od 5 milijardi
Kragujevac i Subotica: 3 milijarde
4 lokalne samouprave-više od 2 milijarde
18 lokalnih samouprava-više od 1 milijarde
29 opština-više od 500 miliona
30 opština-manje od 200 miliona
Crna Trava: 54 miliona

Aktuelno: Jačanje lokalnih samouprava kroz program USAID-a za promociju zapošljavanja mladih

je najznačajniji podsticaj zapošljavanja, samozapošljavanja i preduzetništva mladih, te da 30 odsto nezaposlenih mladih ljudi zainteresovano za omladinsko preduzetništvo.

Gradonačelnik Kruševca, Dragan Jovanović, rekao je, pozdravljajući napore USAID-a da pomogne razvoju opština i gradova u Srbiji uopšte, a naročito u rešavanju ključnih problema kao što je nezaposlenost mladih, da je Kruševac jedan od četiri grada u Srbiji u kome će biti organizovana ovakva ceremonija.

- Kruševac je prepoznao problem nezaposlenosti kao najveći problem sa kojim se suočavaju mladi. Nadam se da će oni iskoristiti mogućnosti za sticanje novih veština i znanja neo-

phodnih u profesionalnom razvoju koje im nudi ovaj program - naglasio je Jovanović, pozdravljajući učesnike skupa.

Kroz treninge iz veština potrebnih za uspešnu karijeru preduzetnika USAID-ovog programa do sada je prošlo više od 1550 mladih širom Srbije, a od početka projekta do danas 23 opštine u Srbiji usvojile su akcione planove za razvoj omladinskog preduzetništva koji su pomogli da više od 6000 mladih stekne osnovne preduzetničke veštine.

Projekat za jačanje ekonomske sigurnosti vreden je 24 miliona dolara i osim podrške mladima obuhvata i pomoć malim i srednjim preduzećima koja posluju u najugroženijim sredinama da izlaskom na nova tržišta uvećaju proizvodnju, otvore radna mesta i jačaju lokalnu ekonomiju.

Partnerstvo potvrdilo 13 lokalnih samouprava

Memorandum kojim su pokazali zainteresovanost da podrže preduzetništvo i brže zapošljavanje mladih, potpisali su predstavnici opština Aleksinac, Aleksandrovac, Blace, Bor, Brus, Čuprija, Knjaževac, Kuršumljica, Negotin, Piroć, Rekovac, Sokobanja i Kruševac.

Potpisivanjem Memoranduma o razumevanju sa 13 gradova i opština u Srbiji, USAID-ov Program za jačanje ekonomske sigurnosti nedavno je, na svečanoj ceremoniji u zgradi Skupštine Grada Kruševca, započeo saradnju sa lokalnim samoupravama u stvaranju uslova za brže zapošljavanje mladih.

Direktorka Kancelarije za ekonomski razvoj

USAID-a u Srbiji, Suzan Kutor, ocenila je da zapošljavanje mladih u Srbiji, kao i svuda u svetu "veliki izazov koji otežava sve veća konkurencija i nestabilno ekonomsko okruženje".

- Ovaj izazov je naročito veliki u Srbiji gde se 40 odsto populacije mladih, a u pojedinim sredinama i do 70 odsto, suočava sa problemom nezaposlenosti. Sada činimo korak u preuzimanju odgovornosti i stvaranju uslova i podrške mladima da na što bolji način kreiraju svoju budućnost - rekla je Suzan Kutor, koja je izrazila zadovoljstvo saradnjom sa kancelarijama za mlade i Ministarstvom omladine i sporta u realizaciji programa u okviru koga su predviđene i dodatne obuke za koordinatore kancelarija za mlade, direktan rad sa mladim preduzetnicima i pomoć lokalnim zajednicama u implementaciji akcionih planova za omladinsko preduzetništvo.

Šefica odseka za saradnju sa mladima u Ministarstvu omladine i sporta, Zorica Labudović, naglasila je da Strategija za mlade, prva koju je Srbija donela, ima 11 strateških ciljeva, od kojih

Facebook anketa: Po vašem mišljenju, zbog čega mladi napuštaju svoj grad?

1. Zbog posla i novca **64 glasova**
2. Zbog fakulteta i većih mogućnosti studiranja **8 glasova**
3. Zbog ljubavi **3 glasa**
4. Zbog noćnog života **1 glas**

Komisija predlaže nacrt statuta

Odbornici Skupštine grada usvojili su na jučerašnjem zasjedanju Predlog za izmenu

Statuta Grada Beograda. Inicijativu za izmenu statuta podneli su Ujedinjeni regioni Srbije, a predlog je usvojen većinom od 56 glasova. Formirana je i sedmočlana Komisija za izradu nacrtu odluke o promeni Statuta grada, a predsednik komisije je Miroslav Rajlić, šef odborničke grupe URS.

- Gradska vlast ima zakonsku obavezu da izmeni Statut nakon što je republička skupština usvojila set zakona o lokalnoj samoupravi. Takođe, građani su podneli inicijative za reorganizaciju gradskih opština, a Ujedinjeni regioni Srbije inicijativu za formiranje sedam novih gradskih opština. Komisija će imati zadatak da ispita ekonomsku opravdanost i izdržljivost formiranja novih opština. Uvažavamo inicijativu građana, ali i građani treba da znaju da decentralizacija gradske vlasti nije jeftin projekat, i da je možda neprimeren trenutku u kom se nalazimo za to. Mi ćemo sve zahteve analizirati i napraviti procenu koji delovi grada

mogu da funkcionišu samostalno kao nove gradske opštine. Ovaj saziv skupštine nema

moćnost da donese odluku o formiranju novih opština a nema ni dovoljno vremena do kraja mandata - izjavio je predsednik Skupštine grada Aleksandar Antić.

Aktuelni Statut donet je oktobra 2008. Inicijativu za izmenu Statuta podneli su Ujedinjeni regioni Srbije u septembru ove godine koju je podržalo oko 130.000 građana i tom prilikom kao najvažnije potrebe istakli formiranje novih opština i „vraćanje dostojanstva“ mesnim zajednicama.

- Zalažemo se da ubuduće građani neposredno biraju predsednike mesnih zajednica jer se događalo da pojedini predsednici ne žive na teritoriji kojom rukovode - izjavio je Miroslav Rajlić, predsednik odborničke grupe URS.

Za razmatranje o izmenama Statuta predviđen je period do kraja februara naredne godine. Šef Odborničke grupe DSS-a Andrija Mladenović smatra da rok od tri meseca nije

realan jer u međuvremenu može doći do promene gradske vlasti.

Zadatak komisije je da napravi nacrt o izmeni statuta grada do kraja februara sledeće godine.

- Problem je u tome što vlast predlaže izmenu Statuta na kraju mandata i na taj način obavezuje one koji će doći nakon nje - rekao je Mladenović.

Rasprava oko izmene Statuta Beograda

da im je to predočeno ranije, a ne neposredno pred sednicu.

- Legitimno je da se izlazi sa ovakvim predlozima, ali nije u redu da se predlaže nešto na kraju mandata ove skupštine. Naravno da je za ovo potreban politički dogovor, ali ne možete sada svima nama da namećete da učestvujemo u tome - rekao je šef odborničke grupe DSS-a Andreja Mladenović, istakavši da u ovome vidi politički kampanju Ujedinjenih regiona Srbije.

U ovoj koaliciji ističu da treba razmotriti i druge načine poboljšanja rada opština, poput uvođenja elektronske uprave, osnivanja uslužnih centara, a ne da suština bude samo u formiranju novih opština i uvećanju administracije.

U URS-u kažu da nije tajna da su se prikupljali potpisi za izmenu statuta i da je 129.000 građana podržalo da do toga i dođe.

Gradski parlament imenovao je Komisiju koja će u narednom periodu biti zadužena da napravi Nacrt novog Statuta Grada Beograda, kojim će biti zamenjen postojeći. Razlog za to je usklađivanje sa drugim zakonima koji su u međuvremenu doneti, ali novi Statut će obuhvatiti i promene koje bi omogućile formiranje novih opština u Beogradu.

Komisija zadužena za izradu ovog dokumenta dobila je rok do kraja februara 2012. godine da završi ovaj posao. Početak današnje sednice obeležila je burna rasprava između stranaka, budući da je prevladavalo mišljenje da se promena Statuta vrši prvenstveno zbog formiranja novih opština.

U koaliciji DSS-NS istakli su da im predlog nije dostavljen na vreme i da bi bilo u redu